

Квітковий рай Катерини Білокур

Автор: Юзвенко Людмила Василівна

КВІТКОВИЙ РАЙ КАТЕРИНИ БІЛОКУР

(позакласний захід для учнів 5, 6, 7 класів)

Юзвенко Л. В., учитель образотворчого мистецтва ФМГ №17, м. Вінниця

Дійові особи

Ведучі.

Дівчина в образі К. Білокур.

Дівчина в образі матері К. Білокур.

ХІД ЗАХОДУ

**Якби в нас була такого рівня майстерності художниця, ми
змусли б заговорити про неї весь світ.**

Пабло Пікассо. 1954.

Портрет К. Білокур

1-й ведучий. Самобутня, Чудова, Неперевершена і дуже Українська. Її днем народження був день Великомучениці Катерини. Художниця, проста українська селянка, якій не дала Доля вивчитись, і яка була все життя прикута до важкої селянської праці, яка знехтувала особистим щастям в загальнолюдському розумінні, яку колись зневажали і не любили за непереборний потяг до краси і малювання...

2-й ведучий. Катерина Василівна Білокур народилася 7 грудня 1900 року в селі Богданівка Пирятинського повіту Полтавської губернії (нині Київська область) у селянській родині. Коли їй виповнилося приблизно 6-7 років, Катерина самотужки навчилася читати. На сімейній раді вирішили Катрю до школи не віддавати, оскільки читати вона вміє. На цьому її освіта закінчилася.

3-й ведучий. Уперше вона спробувала малювати вуглиною на шматку домашнього полотна. У 14 років Катерину застали за цим безглуздом, на думку всіх, заняттям. Було вжито невідкладних заходів – різки та найсуворіша заборона малювати. Відтепер дівчинці доводилося творити потайки. Удень вона працювала в полі, на городі, а увечері, попоравшись у господарстві, до ночі малювала. Пензлі виготовляла власноруч зі щетини тварин. Використовувала фарби, які виготовляла з буряка, бузини, калини, цибулі й різних трав. Іноді вдавалося дістати й олійні фарби. Катерина малювала здебільшого квіти, іноді портрети.

З'являється Дівчина в образі К. Білокур із м'якою іграшкою-кошеням.

Дівчина в образі К. Білокур. Мурчику, Мурчику, зараз допоможеш мені зробити пензлика. (Сідає за стіл та імітує виготовлення пензлика з котячої шерсті, яким потім малює.)

Городні квіти (1952)

4-й ведучий. "Квітка, як і людина, - має душу! Квіти – живі істоти. Зірвана квітка – уже не квітка. Це зламана жіноча доля. Не рвіть їх! Нехай цвітуть на радість людям і сонцю". Таку мудрість дано не кожному. Їй дано. Вона завжди була самотньою, чужою у своєму оточенні.

З'являється Дівчина в образі матері К. Білокур.

Дівчина в образі матері К. Білокур. Господи, за що Ти мене дочкою так покарав! Твої подруги заміж повиходили, дітей уже мають, а ти сидиш та малюєш!

Дівчина в образі К. Білокур. Боже, дай мудрість моїй голові, щоб і я могла творити! Ой, людочки добрі! Ой, простіть мені! Ой, я ж не ледача! Я всякий труд люблю, а малювання – над усе на світі! Я поклоняюся йому і поклонятимусь!

Фото Миргородського керамічного технікуму

5-й ведучий. У 20-х роках двічі хотіла вступити до художньо-керамічного технікуму в Миргороді та Київського театрального технікуму, але не мала атестата про середню освіту. Тому мусила всього досягати самотужки. І вона почала малювати ще з більшою пристрастю. Учителем для неї стала жива природа. 1934 року Катря Білокур створює “Берізку” – одну з трьох картин, що принесли їй усесвітню популярність. Через рік народжуються “Квіти за тином” – ще один прославлений шедевр.

Квіти за тинном (1935)

6-й ведучий. У ботанічній подібності її квітів і рослин, фруктів, овочів, злаків, дарів рідної Богданівки помітною є мрія про ідеал. Глядачі нібито повертаються обличчям до справжньої краси – величної, святкової, не затьмареної буднями. Не дивує також і те, що квіти (городні, польові, берегові, гайові, лісові), що різняться за порою цвітіння, опиняються в її композиціях поряд – то у вінку чи букеті, то на столі, то в якомусь неозначеному просторі.

7-й ведучий. Настає 1939 рік. Катерині Білокур виповнилося 39 років. За сільськими уявленнями, вона вже стара, і до того ж дивачка, яка “все квіточки малює”. Якось до неї посватався красень із сусіднього села Журавки. Та коли він мав ось-ось зайти до хати, у неї виникла думка: “Поїду на могилу Тараса Шевченка, у нього питаю ради-розради”. Похапцем зібравшись, поїхала до Канева.

Фото пам'ятника Т. Шевченку у Каневі

Дівчина в образі К. Білокур. Був понеділок. На могилі не було нікого. І мені така вже воля була – скільки хотіла, стільки й плакала! Так, як живому, Шевченку розказувала, як я хочу стати художником, але на цих

доріженьках як не терен, то колючки, то камінці гострі. Ой, якби ви, Тарасе Григоровичу, живі були, то... може б, ви і допомогли мені стати художником. А ті люди, з поміж яких я живу, не розуміють мене, і я між ними як чужа...

Фото Оксани Петрусенко

1-й ведучий. Отак і вік звікувала самотою. Її дітьми стали квіти. Але, здається, саме 1939 року часи випробувань для неї минають. Утрутився випадок або доля, коли почула по радіо пісню “Чи я в лузі не калина була?” у виконанні прославленої Оксани Петрусенко.

Звучить аудіозапис пісні “Чи я в лузі не калина була?” у виконанні Оксани Петрусенко.

2-й ведучий. Чи то пісня, чи то голос, а може, і те, й інше так вразили Катерину, що вона всю ніч просиділа над листом – і вранці відправила його за досить незвичною адресою: “Київ, Академічний театр, Оксані Петрусенко”. І, хоча на конверті не було зазначено точної адреси, лист дійшов до Оксани Петрусенко. Вражена драмою, яку описала в листі Катерина, вона все зробила, щоб у Полтаві зацікавилися художницею.

Жоржини (1940)□

Польові квіти (1941)□

3-й ведучий. У другій половині 1940 року у Полтаві влаштовано першу персональну виставку. Лише на сороковому році життя про Катерину Білокур заговорили як про самобутню мистецьку особистість. Але чорним круком прилетіла на українську землю велика трагедія – війна. За свідченням самої художниці, у полум'ї війни загинуло 11 картин, згоріли разом із Полтавським музеєм.

Квіти на блакитному тлі (1942-43)

4-й ведучий. У роки окупації Катерина майже не малювала. Але у 1942-1943 роках вона створює одну з кращих композицій “Квіти на блакитному тлі”, яку дарує Київському музею Тараса Шевченка. Після визволення села від фашистів Катерина Білокур створює чудові твори: “Буйна”, “Декоративні квіти” (1945), “Привіт урожаю” (1946).

Буйна (1944-1947)□

Декоративні квіти (1945)□

Привіт урожаю (1946)□

5-й ведучий. Однією з найяскравіших за емоційною силою впливу і найвідоміших є картина "Цар-колос". Усе в композиції підпорядковане розкриттю тематичного вузла твору – життєдайній силі хліба, колосу. Картина одразу стала знаменитою та, на жаль, не збереглася до наших днів. 1957 року на виставці в Парижі картину було викрадено. Розуміючи значення цього твору, художниця зробила варіанти картини.

Цар-колос (1949)

фото П. Пікассо

6-й ведучий. 1950-ті роки є вершиною творчості художниці. 1954 року в Парижі на міжнародній виставці демонструються її картини, які високо оцінив Пабло Пікассо. Світ облетіли його слова: "Якби ми мали художницю такого рівня майстерності, то змусили б заговорити про неї на цілий світ!". Через два роки Катерина Білокур отримала звання народної художниці України.

Хата в Богданівці (1955)

Богданівські яблука (1958-1959)

Дівчина в образі К. Білокур. (декламує)

ДІТИ КАТЕРИНИ БІЛОКУР

Богданівка - не Богом дане,

Не чортом прокляте село,

А та земля, де на світанні

Найбільше квітів розцвіло.

І гомонять вони, як люди,

І мова їхня - голосна.

Таких квіток ніде не буде,

Хіба що вицвітуть у снах.

Такі - не хиляться, не в'януть,

Таких морози не приб'ють.

І навіть росами тумани

Перед світанком не заллють.

На них немає ні пилинки.

Це їх не можна не любить.

Це їх самотня добра жінка

Колись навчила говорить.

Усі вони у світ широкий

Зітхають крильцями бджоли.

Лиш чорнобривчик кароокий

Ще не говорить, бо малий.

Але і він - уже сміється,

І тулить личко до листа,

І сам собі таким здається,

Як хтіли пензель і рука.

Його сестра, струнка жоржинка,

Усім розкажує про те,

Що мама їхня - Катерина,

Що серце в неї - золоте.

В родинній злагоді-довірі,

Чи тепле літо, чи зима,

Гуляють квіти на подвір'ї,

А хтось казав: "Дітей нема".

А то збираються, ідуть,

Щоб дивувать красою світ.

А їх очікують сусіди

Та бур'янець коло воріт.

Вони вертаються, бо знають:

Яким не був би інший світ,

А квітка мальви спочиває,

Коли схиляється на пліт.

Осінь (1960)

7-й ведучий. Певно, відчуття наближення неминучого кінця навіяло мінорний настрій у картині “Осінь” (1960). Катерина Василівна немовби прощається з природою, усім прекрасним, чим наповнена її душа. Ідея картини близька й споріднена з відчуттями авторки о тій порі. 9 червня 1961 року талановитої художниці не стало. Вона померла на 61-му році життя в розквіті творчих планів і задумів.□

Жоржини (1957)

Квіти увечері (1942)

1-й ведучий. На обласних, міжнародних виставках біля її полотен завжди людно. Відвідувачі наче зачаровані картинами Катерини Білокур. А в рідному селі вона працювала взимку в хаті, де від холоду вода у відрі замерзала... І ґрунтованого полотна, і необхідних фарб постійно бракувало... Але, долаючи негаразди, нестатки, вона створювала дивовижні картини, якими захоплюється світ! У Полтавській галереї мистецтв експонують чотири картини художниці: "Квіти в тумані" (1940), "Квіти увечері" (1942), "Півонії" (1946), "Пшениця, квіти, виноград" (1950-1954).

Дівчина в образі К. Білокур. На довгу згадку ці квіти посилаю тому, кого не бачила, тому, кого не знаю...

2-й ведучий. (декламує)

Квіти мають душу -
Відверто сказати мушу,
Я впевнився в цьому не раз:
Всі квіточки мають душу,
За рідних вважають нас.
Кохати вони уміють
Сильніше за нас, брати!
Повірте, вони не посміють
До хати ганьбу внести.
Вони захищають садибу
Від недругів, зла, незгод,
Хто любить це Боже диво,
Той любить життя й народ.
Дарують ласкаво й щиро
Від недугів ліки вони.
Життя наше роблять щасливим
Ці діточки сонця й весни.
Всі квіти – буття окраса,
Посланці далеких світил.
Вони із прадавнього часу
Нам зводять до них мости.

Автопортрет К. Білокур (1950)

3-й ведучий. Велика посмертна слава прийшла згодом. Настав час шанування: картини видатної художниці експонують у музеях України; установлено три пам'ятники Катерині Білокур на її рідній землі; картинну галерею, де експонують роботи художниці й твори українських митців, присвячені її пам'яті, відкрито в Яготині; вулиця Катерини Білокур з'явилася у Києві; видано альбоми, книги, мистецтвознавчі дослідження; створено науково-документальні та художні фільми; засновано премію імені Катерини Білокур.

Фото пам'ятника К. Білокур у Богданівці

4-й ведучий. У Богданівці, на площі перед школою стоїть гранітний пам'ятник. Біля підніжжя його завжди є квіти, які так любила і поетично оспівувала у своїх творах художниця.